

Právní moc civilních soudních rozhodnutí

Předložená disertační práce má rozsah 168 stran vlastního textu, 9 stran přehledu použité české, německé a rakouské literatury, v členění na učebnice a systémy, komentáře, články a monografie. Použitá literatura zahrnuje veškerou relevantní literaturu českých a slovenských autorů publikovanou za účinnosti platného občanského soudního řádu, ze starších procesualistů – klasiků pak díla autorů Grňa, Hora, Ott, Procházka, Štajgr a další, i významná díla německy psané literatury. Následuje přehled použité relevantní judikatury české, československé, německé, rakouské, i rozsudků Evropského soudního dvora. Práci pak uzavírá německé resumé.

Charakteristickým rysem předložené práce je jasný středoevropský kontext, daný tím, že disertant se zjevně bez obtíží pohybuje v českém i německém (rakouském) právním prostředí. V tomto smyslu je posuzovaná práce skutečným vykročením z hranic české uzavřenosti směrem k Evropě, alespoň k té její části, se kterou sdílíme společné či blízké právní kořeny.

Volba tématu disertační práce je více než vhodná. Jde o téma teoretické, které se však výrazně promítá do praxe, jak legislativní, tak aplikační, zejména judikatorní. Přitom jeho monografické zpracování u nás citelně chybí, takže právní praxe často nenalézá oporu, kterou by v teoretické literatuře nalézat měla. Tuto mezeru je posuzovaná práce způsobilá vyplnit, neboť její autor dobře ovládá metodu ilustrování teoretických závěrů praktickými příklady (byť jsou spíše akademického nebo schematického rázu), takže je i pro běžného praktika přístupná a srozumitelná. To považuji za velkou přednost.

S bohatou literaturou a judikaturou disertant dobře pracuje, o čemž svědčí jak text sám, tak bohatý poznámkový aparát. Oceňuji disertantův vpravdě vědecký přístup při sbírání, třídění a přesném, výstižném reprodukování podstaty dílčích názorů, čímž si vytváří „základnu“ pro argumentační podepření některého z nich anebo pro vyslovení názoru vlastního. V celé práci se disertant projevuje jako zralý procesualista výrazně teoretického myšlení. Jasně myšlenky dovede též jasně formulovat, podává sevřený, dobře utříděný, konzistentní výklad jednoho teoretického pojmu či problému za druhým, přesvědčivě logicky argumentovaný, literaturou podepřený, někde až vypočítaný, takže – i jako oponentka to ráda přiznávám – jde místy téměř o napínavou četbu.

Systematika práce je svébytná, avšak pro zvolené téma velmi vhodná. V Úvodu autor sám shrnuje stav teoretického rozpracování problematiky právní moci a

osvětluje své rozdělení výkladu na část obecnou (B), kterou dále označuje jako koncepční a část zvláštní (C), kterou označuje jako kritickou. Do části obecné řadí tři kapitoly: Historické základy institutu právní moci (I.), Účel a podstata institutu právní moci (II.), a Účinky právní moci rozhodnutí (III.). Zde dospívá k závěru, že právní moc rozhodnutí je „výlučně procesním institutem, který již nestojí rozkročen mezi katedrami hmotného a procesního práva, jak kdysi poznamenal Puchta, nýbrž je plně integrován v systému procesního práva“ (str. 47 práce). Za účinky právní moci považuje závaznost a nezměnitelnost rozhodnutí, které obě podrobně rozebírá. Nelze zde nezmínit např. brilantní rozbor pojmu „totožnost věci“ (str. 55 an.), který stojí v základu obou účinků. I zde autor, jako i jinde, sleduje účel daného institutu, který je mu vodítkem.

Vedle těchto přímých účinků právní moci se věnuje účinkům rozhodnutí odlišným od právní moci, mezi něž řadí: vnitřní vázanost rozhodnutím, vykonatelnost rozhodnutí, pravotvornost rozhodnutí, rozhodnutí jako znak skutkové podstaty, precedenční působení rozhodnutí.

Ve zvláštní části, kritické, zpracoval disertant rovněž ve třech kapitolách tato témata (teoreticky, a zároveň i kriticky na bázi platné české procesní úpravy v občanském soudním řádu): Objektivní meze právní moci (I.), Časové meze právní moci (II.), Subjektivní meze právní moci (III.). Zatímco objektivní a subjektivní meze právní moci jsou v české procesualistické literatuře a i pedagogicky rozlišovány, problematika časových mezí zatím, podle disertanta, odolává neprávem bližšímu systematickému zpracování (str. 115). Přitom jsou časové meze rovněž důležité, jak z hlediska „rozhodného okamžiku“ pro rozhodnutí soudu, tak i z jiných hledisek, která autor uvádí. S jeho kritickým zhodnocením ustanovení § 268 odst. 1 písm.g/ za středníkem plně souhlasím. Podle tohoto ustanovení je u rozsudku pro zmeškání přípustné zastavit výkon rozhodnutí (exekuci) i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním rozsudku, což se rovná jinak nepřipustnému přezkumu exekučního titulu v rámci vykonávacího řízení. Pokud jde o subjektivní meze právní moci, je aktuální zvláště problematika tzv. skupinových žalob, které disertant zmiňuje v bodu nazvaném Dílčí rozšíření účinků právní moci, ale nijak zvlášť – bohužel – toto téma nerozvádí.

Posuzovaná práce končí částí D.- Závěry. Zde autor shrnuje své dílčí teoretické poznatky i praktické náměty, zejména některé závěry de lege ferenda. Z nich lze podtrhnout zvláště případnou argumentaci proti rozšiřování účinků právní moci na odůvodnění rozhodnutí, což se v Evropě děje pod vlivem americké doktriny. Dále opakované doporučení, aby byl znovu zaveden v českém procesním právu mezitímní určovací návrh. Za smysluplný považují též návrh na výslovné rozšíření účinků právní moci na právní nástupce účastníků. Konečně je zde i požadavek revize a důkladnější právní úpravy těch případů, kdy se mocí zákona

rozšiřují subjektivní meze právní moci na další osoby – neúčastníky, což se vždy dotýká jejich práva na spravedlivý proces. Všechny tyto otázky mohou být prodiskutovány a rozvedeny dále při obhajobě.

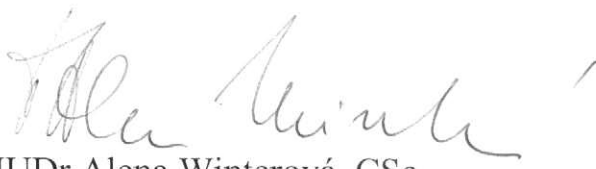
Navíc bych ráda vznesla jednu věcnou výhradu a položila disertantovi jednu otázku (v posuzované práci výslovně nezmíněnou, nicméně právě teď aktuální).

Věcnou výhradu mám k jeho rozboru procesního nástupnictví (str. 155an.) ve vztahu k univerzální i singulární sukcesi co se týče předmětu řízení. Podle disertanta není mezi univerzální a singulární sukcesí z hlediska procesního prakticky rozdíl. Já však vidím významný rozdíl spočívající v tom, že při univerzální sukcesi způsobilost účastníka být účastníkem zaniká, takže procesní právo musí důsledky zániku účastníka nějak řešit, zatímco při singulární sukcesi k zániku způsobilosti dosavadního účastníka nedochází a lze tedy nechat rozhodnutí o dalším účastenství v dispozici účastníka (je přeci pánem sporu). Z toho pak dovozují potřebu jiného přístupu, čemuž po delších diskusích řešení obsažené v § 107 a v § 107a odpovídá.

Otázka, kterou chci disertantovi položit, je následující: Jak by ve světle své disertační práce hodnotil ustanovení § 76e občanského soudního řádu, které nově spojuje závaznost nikoli s právní mocí, ale s vykonatelností usnesení o předběžném opatření? A to za situace, kdy je odvolání proti takovému usnesení ve všech případech přípustné?

Závěrečné celkové hodnocení posuzované disertační práce nemůže vyznít jinak, než kladně. Jde o velmi kvalitní práci nadstandardní úrovně. Plně odpovídá požadavkům na tyto práce kladeným, obsahuje původní tvůrčí přínos pro obor ve smyslu příslušných studijních předpisů. Práce prokazuje vědeckou erudici a plnou připravenost disertanta pro rozvinutí další samostatné vědecké práce, proto doporučuji, aby mu byl po úspěšné obhajobě udělen akademický titul „doktor“ ve zkratce Ph.D.

V Praze, dne 10.1.2008

Prof. JUDr. Alena Winterová, CSc
oponentka